

Oponentský posudok DP Lukáša Eršila: „Vliv pasek na ptačí populace“

Diplomová práca, ktorú predkladá Lukáš Eršil sa zaoberá vtáčimi spoločenstvami v súvislosti s pasekami vznikajúcimi v rôznych typoch lesných porastov. Táto práca je určite zaujímavá z ekologického hľadiska pre pochopenie vplyvu „edge habitatov“ a mozaikovosti krajiny na zloženie avifauny, aj pre zhodnotenie vplyvu lesného hospodárstva na biodiverzitu. Autor v teréne vyvinul značné úsilie a zhromaždil dáta z úctyhodných 180 sčítacích bodov na siedmich rôznych lokalitách v troch typoch lesa. Nanešťastie spracovaniu hodnotného datasetu ani samotnej diplomovej práci sa už takej pozornosti nedostalo.

Samotný názov - „Vliv pasek na ptačí populace“ - je vzhľadom na riešené otázky a ťažisko štúdie nepresný a vhodnejší by bol napr. Vliv pasek na ptačí společenstva. Abstrakt je pomerne dobre napísaný, čo sa však nedá povedať o jeho anglickej verzii, ktorá by vyžadovala jazykovú korektúru. Úvod obsahlo komentuje rozlohu a typy lesa, ako aj historický vývoj ich obhospodarovania v ČR. Uvítal by som však zacielenejšie uvedenie študovanej problematiky, pretože o publikáciách študujúcich lesné paseky sa v úvode dozvieme len minimum, avšak podľa môjho letného pohľadu do databáz ich existuje dostatok. Tým sa dostávam k najväčšiemu nedostatku tejto DP, ktorý sa odráža na kvalite všetkých kapitol, a síce k nedostatočnej práci autora s publikovanou literatúrou. Napríklad tvrdenia typu: „heterogenita je dôležitejšia v jehličnatých monokulturách“ alebo „Dôležitými ekologickými parametrami pre lesní ptáky je druhové zloženie stromů, jejich stáří a velikost, přítomnost mrtvého dřeva (suché větve, stojící a ležící kmeny)“ je nutné podložiť citáciou alebo uviesť, že je to hypotéza autora DP. Autor cituje prácu Green a Stam (2001), a hovorí o tom, že „na krajních stromech se ptáci mohou zdržovat z důvodu lepšího rozhledu po okolí“. Pre ekologickú štúdiu by bolo vhodné pridať citáciu zdrojov, ktoré sa týkajú napr. potravnnej ponuky alebo predačného tlaku na rozhraní habitatov. Navyše tento uvedený zdroj pojednáva o úplne inej tematike a považujem ho za nesprávnu citáciu. Viacero citácií je nevhodne zvolených resp. neuvedených v zozname použitej literatúry (mnohokrát citovaní Bengtsson et al., 2000), čo je závažný nedostatok!

Podkapitola „Zpracování dat“ je pojatá veľmi stručne a vzhľadom na použité analytické techniky by si zasluhovala oveľa väčšiu pozornosť, ako aj uvedenie literatúry, z ktorej autor pri analýzach vychádzal. K štýlu textu by som ešte mal jednu výhradu: vedecký text by sa mal vyhýbať subjektívnym formuláciám a citovo zafarbeným pasážam. Nepodložené subjektívne hodnotenia, napr. „Zejména konzumnější části společnosti pro rekreaci postačuje soubor jakýchkoliv vzrostlých stromů, nejlépe pak bez stojících souší.“ podľa môjho názoru do odborného vedeckého textu nepatria a uberajú na jeho vážnosti.

Kapitola „Výsledky“ je veľmi neprehľadne napísaná, so zbytočne dlhými názvami podkapitol, obrázkami s nevyhovujúcimi popiskami a množstvom výsledkov, ktoré nie sú nijako komentované v diskusii. Vôbec nie je jasné, čo autora viedlo k výberu vysvetľujúcich premenných do jednotlivých analýz. Výsledkom je veľký počet a neprehľadnosť výstupov, a často aj veľmi zaujímavé závery, napr.: „Sýkora uhelníček nepreferoval jehličnany“ alebo „Bobulovité byliny preferoval králíček ohnivý a sýkora uhelníček“. Za takýmto výsledkom sa zrejme skrýva korelácia výskytu bobulovitých bylín s nejakou inou premennou, čo však vďaka výberu vysvetľujúcich premenných nie je možné zistiť. V úvode kapitoly je uvedené vylúčenie druhov, kt. boli zaznamenané iba jedenkrát, čo je chyba, ak sa vyradili aj z analýz celkovej druhovej bohatosti bodov! Táto kapitola však odráža veľkú snahu autora dopátrať sa faktorov, ktoré avifaunu pasiek ovplyvňujú, len tu chýbala istá systematickosť.

V diskusii sa opakujú vyššie uvedené chyby a prejavujú sa v nej aj ich dôsledky, preto sa k nej vyjadriť už len stručne. Autor sa v diskusii vyjadruje aj k záležitostiam, ktoré neboli predmetom tejto

štúdie, nie sú podporené žiadnymi výsledkami a ani citáciami iných autorov. Napr. pasáž o vplyve fragmentácie krajiny na avifaunu alebo niektoré autorove doporučenia pre lesnícku prax. Objavuje sa tu aj zdôvodňovanie javov, ku ktorým sa na základe chybného výberu premenných do mnohorozmerných analýz nie je možné vyjadriť (napr. vplyv hustoty lesa a bylinného patra na spoločenstvá). Diskusia iných výsledkov (napr. indexu dominancie) je nedostatočná. Oceňujem však snahu autora odpovedať na otázky kladené v úvode práce a myslím, že miestami sa vydal dobrým smerom a ukázal schopnosť premýšľať nad získanými výsledkami, chýbali mu už len podnety z vhodnej literatúry.

Predovšetkým ma teda mrzí nesprávne citovanie zdrojov a celkovo nedostatočná práca s literatúrou, pretože autor často je schopný výsledky diskutovať a vhodná literatúra by bola túto jeho schopnosť určite podnietila, čo by viedlo k skvalitneniu DP. Zároveň je škoda, že si autor nenechal dostatok času na prekonzultovanie výstupov z analýz s odborníkmi ani na ich zrozumiteľnejšie grafické spracovanie. Verím však, že sa z týchto chýb poučí a pri ďalšej práci tak využije svoje schopnosti naplno. Napriek týmto nedostatkom, som pri čítaní DP získal dojem, že autor nadobudol znalosť základných ekologických princípov, je schopný tvoriť testovateľné hypotézy a je aj schopný potrebné dáta zozbierať a pracovať s nimi. Preto prácu doporučujem k obhajobe a hodnotím známku 3.

Otázky:

- 1) Nepochopil som, na základe čoho bola odvodená hypotéza: „Vliv pasek na početnost ptáku ve smíšeném a listnatém nebude velmi významný“. a) Mohol by autor túto hypotézu bližšie vysvetliť ?; b) Mal autor na mysli skutočne početnosť alebo druhovú bohatosť spoločenstiev alebo oboje?
- 2) Čo je merítkom heterogenity porastu? V cieľoch práce sa uvádza ako najmenej heterogénne prostredie monokultúra – je teda merítkom počet druhov stromov v lese v okolí paseky alebo niečo iné?
- 3) Počet druhov vtákov zistených na sčítacích bodoch určite závisel na podiele stromov na sčítacom bode. V analýzach sa však nikde nevyskytuje takáto premenná a nezisťuje sa jej vplyv. (Pokiaľ som pochopil správne, „rozloha lesa“ znamená rozlohu celého lesa, kde sa študovaná paseka nachádzala. U premennej „Okolí lesa“ nie je jasné či vyjadruje kategoriálnu premennú alebo je to kontinuálna pokrývnosť listnatých alebo ihličnatých drevín a k čomu sa presne viaže). Ako sa autor s týmto problémom vyrovnal? Z vlastných skuseností totiž viem, že umiestniť sčítací bod na pasekách tak, aby obsahovali podobný podiel stromov je veľmi obtiažne.